



Po vaški poti se spustimo do Vogvarjeve hiše. Čez dvesto let stara stanovanjska stavba z gospodarskim poslopjem se je ohranila skoraj nespremenjena. Leta 1985 je bila razglašena za kulturno-zgodovinski spomenik. Danes je preurejena v etnografski muzej. Stanovanjski del stavbe je zasnovan kot tipičen skromen kmečki dom druge polovice 18. stoletja. Za vhodnimi vrati je veža, ki povezuje "hišo" na levi in manjšo "kamro" na desni strani. Na koncu veže je črna kuhinja s kurščem za kmečko peč v hiši. Medtem ko je v "hiši" (kmečki izbi) s številnimi predmeti, ki so jih darovali domačini, prikazan način življenja v Dupljah pred stoletji, pa je kamra preurejena v čevljarstvo delavnico, ki je tako dobro opremljena, da bi bilo še danes mogoče v njej izdelati čevlje ali škornje.

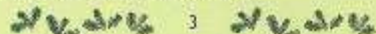


Že smo sredi Spodnjih Dupelj, nasproti graščine. Graščina, kot tudi sama vas Duplje, je prvič omenjena v 13. stoletju. Skozi stoletja je graščina večkrat zamenjala lastnika. Podoba iz 17. stoletja kaže edina grafika z njeno upodobitvijo, ki so jo izdal Valvasorjevi bakrorezi. Grafika je bila objavljena leta 1679 v Topografiji dežele Kranjske in kasneje v Veliki knjigi gradov. Graščina je svoj največji vzpon in ugled doživela v 18. stoletju, v času Antona Franca Jožefa Posarelija. Ko so jo kasneje njegovi otroci leta 1773 prodali na dražbi, je prešla iz plemiških v meščanske roke. V razpadajočem stanju jo je odkrila družina Mauser in jo obnovila po zgodovinskih virih. Danes je del graščine preurejen v bivalne, drugi del pa v galerijske prostore in manjši muzej.



Vaška pot nas vodi naprej mimo farne cerkve sv. Vida, ki je bila sezidana 1789 leta. Cerkev, v kateri so trije oltarji, je preprosta, vendar prijetna. Glavni oltar je posvečen sv. Vidu, ki je tudi zaščitnik Dupljske fare.

Na križišču poti, na meji med vasio in travniki ter polji, stoji zidano slopno znamenje s podstavkom in nišami, v osnovi iz 16. stol., v Gosarjevi predelavi iz 19. stol. Freske so bile obnovljene leta 2000.



Na koncu vasi zavijemo na poljsko pot, ki nas pripelje med travnike, sadovnjake in polja. Žal je danes večina travnikov dognojanih, zato na njih skorajda ni več moč občudovati pisanih cvetic. Gnojni travniki ozelenijo prvi, vendar lahko na njem uspevajo le redke rastline. Gnojenje zelo ustreza regratu, tako so spomladaj taki travniki čisto rumeni, poleti pa beli, saj je to barva kobulnic.



Sprehodimo se mimo sadovnjaka s starimi jablanami. Včasih je prevladoval senoženji tip sadovnjaka, v katerem so drevesa rasla daleč narazen. Krošnje so sicer bile obrezane, vendar ne tako močno, kakor to delajo v plantažnih sadovnjakih. Drevesa tudi niso bila škropljena, ker so bile krošnje previsoke in bi to škodilo živalim, ki so se tam pasle. Tudi sam izbor dreves je bil zelo različen. V interesu vsakega kmeta je bilo, da je imel po eno drevo vsake vrste, čeprav so prevladovalle tepke in ozimna jabotka, ki so jih v večini predelali v žganje in jabolčnik.

Poljska pot nas vodi mimo polj, ki od daleč dajejo videz prešite večbarvne odeje, kakršne so znale narediti naše babice. Vendar pa ta odeja postaja iz leta v leto bolj enolična, saj se njive večajo in na njih prevladuje ena sama kultura. Nekdanja praha - menjavanje poljščin - je imela nalogo, da si zemlja odpočije, saj vsaka poljščina vzame iz zemlje drugačna hranila. V "sodobnem" kmetijstvu praho nadomeščajo različna umetna hranila in pesticidi, ki s sabo pogosto prinašajo škodljive posledice.

Ob bregu stoji še zadnje znamenje na naši poti - Kuharjevo znamenje, postavljeno leta 1897 v spomin konjem, ki so poginili v begu čez skale.

Na južnem delu poti, sredi polj, se odpira razgled na Šmarno goro, Šmarjetno, Jošt, Blegoš, Jelovico ter Julijce. Triglav je najlepše občudovati zjutraj, ko žari v soncu.

Čez cesto in po klancu krenemo navzdol do prve terase, ob kateri teče reka Tržiška Bistrica, ki spada med hitro tekoče reke. Tu je voda bogata s kisikom. Tako je reka dom številnim ribam, ki imajo rade hladne vode, prav tako pa tudi enodnevnicam in vrbnicam, katerih se ne branjajo niti ptice.



KROŽNA PEŠPOT KRIVA JELKA

Okoli Dupelj in Zadrage je speljana krožna pešpot, ki nas pripelje do Krive jelke. Pot ne zahteva posebne pripravljenosti in je primerna v vseh letnih časih. Prehodimo jo v treh urah zmerne hoje. Možnih izhodišč je več: turistična kmetija Trnovc, avtobusna postaja Zadruga ali pa vaško jedro v Spodnjih Dupljah z graščino in Vogvarjevo hišo. Mi se bomo na pot odpravili izpred turistične kmetije Trnovc.

Turistična kmetija Trnovc je velika kmečka hiša, v kateri je bil nekoč mlin. Danes je hiša preurejena v gostinski objekt, kjer vam po predhodnem naročilu postrežejo z domačimi jedmi. Poleg kmetije je na travniku urejen počitniški kamp ter teniško igrišče. Na vogalu dvorišča raste velika lipa, ob kateri stoji znamenje.

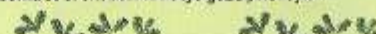
Sledimo oznakam in na desni strani zagledamo oznako za mravljišče. Mravljišče je skoraj vedno ena sama družina, saj imajo vsi isto mamo (matiko), ki je prve potomce vzgojila sama - seveda same samice. Mravlje se večinoma hranijo z mesom; prav tako rade kot kobilice, hrošče in gosenice, imajo rade tudi mrtvo miš.

Po krajšem vzponu skozi gozd pridemo do travnika, imenovanega Srednca. Prečkamo travnik in se mimo Janeževega lesenega znamenja spustimo v Drago.



Ob avtobusni postaji v Zadrugi leži vhod v kraško jamo Dupulnik, ki spada med naše naravne vrednote. Jamski rov, ki je dolg 306 m, širok do 2 m in visok okoli 1 m, je večinoma zalit z vodo in lepo zasigan. V jami sta dve manjši dvoranci, dolgi približno 5 in visoki 3 m. Jamo krasijo številni beli kapniki, ki so zaradi težkega dostopa v celoti nepoškodovani.

Od tu se strmo vzpnemo v Udin boršt, ki je bil leta 1985 zavarovan kot spominski park. Gozd je dobil ime po nadvojvodi Karlu V. (1564-1590), ki ga je tudi upravljal in nadzoroval. V srednjem veku je bil gozd dostopen le grajski gospodi, ki ga je uporabljala za lov. Ostali so smeli les iz gozda voziti le z vojvodovim dovoljenjem. Sčasoma so si okoliški kmetje gozd prisvojili.



Udin boršt, ki je predstavnik kraškega sveta na Gorenjskem, je znan po površinskih kraških oblikah in podzemskih jamah. Na vrhu se odpre čudovit razgled na Tržič z okolico, Julijce in Karavanke.

Pot nadaljujemo po svetlem borovem gozdu. Rdeči bor je pionirska rastlina, saj naseli nezaščiten tla. Krošnja borovca prepušča zelo veliko svetlobe, pod katerimi skoraj vedno najdemo borovnico, brusnico in spomladansko reso ter orlovo praproto.

Pocasaj prehajamo v mešan gozd, kjer na desni strani zagledamo "družino" trepetlik. Listi v vetru značilno trepetajo - od tod tudi ime.

Na križišču zagledamo znamenje, ki so ga postavili v spomin neznanemu človeku, ki so ga na tem mestu ubili, da bi si prisvojili izkupiček od prodane živine.



Po označeni poti prispemo do Krive jelke, ki so jo na pobudo KTD Pod krivo jelko leta 1998 posadili sredi Udin boršta. Drevo nadomešča nekdanjo krivo jelko, okoli katere so se zbirali rokovanjaci. Današnja jelka predstavlja spomin na rokovanjace, ki so prebivali in se klatili po Udin borštu v letih od 1825 do 1853. Je priljubljeno zbirališče okoliških prebivalcev, saj jo dnevno obišče več deset ljudi. V okolici si privoščimo malico s škrti.

Po isti poti krenemo nazaj do prve oznake in pot nadaljujemo skozi smrekov gozd. Smreka s svojimi iglicami prepušča zelo malo svetlobe in padavin. Pod smrekami ne raste skoraj nič, razen gob. Ko pa smreke zrastejo, se razmere izboljšajo; kmalu začnejo uspevati mahovi in rebrenjača, saj jim ustrezajo kislila tla. Onesnaženje veliko bolj prizadene iglavce kot listnati gozd, predvsem zato, ker se iglice zamenjajo vsakih sedem let, medtem ko listavci svoje listje odvržejo vsako jesen. Največji škodljivci iglavcev je lubadar, ki napade lubje in popolnoma uniči drevo.

Ko zapustimo gozd, ob visokem zidu zagledamo Tomincevo znamenje. Po pripovedovanju domačinov na tem mestu znamenje stoji že od takrat, ko je tu stala še prvotna cerkev in nekdanje župnišče (cerkev se omenja že v 15. stoletju). Pred nekaj leti, ko je bilo znamenje obnovljeno, so v njegov podstavek vzdali tudi kamnito skledo, ki naj bi predstavljala kropilnik iz stare cerkve.

